

dir un dia la dona— el sagal és mol discret y s'afija en tot; podríem *aveà*-lo de lletra en exe ensenyaó del Manyà que dóna llissons per es cases de camp. —Que l'*avee*: bo és sabé-o tot; «s'en ixia darrer de sun pare as bancals; veia fe-li una cosa y volia fe-la ell. » Pare, me té que *aveà* a llaurà, y a cassà —li dia», *Canyissaes* (122a, 122b). D'on *avear-se* 'aprendre'. «Yo ya no tinc que fe res aquí: al sagal li he ensenyat tot lo que yo sabia—. En vista de astò, es pares van pensà envià-lo al poble pa que arrematara de *aveà-se*», 10 id., 123.1

Més enllà de l'Ebre la forma sense -s- ha quedat confinada a l'extrem Oest: «vosté vei que no 's canse: ja ho té *abeyat* ---» a Montgai, al N. de Balaguer, i en un parell de pobles més d'aquella rodalia, vaig obtenir frases semblants (1956); «*aveyar*: avesar, avesar-se, acostumar-se» a Sopeira (*CongLICat.*, 423). I en el Flamicell, V. infra *rebaiar*.

Aquesta evolució fonètica i semàntica del tipus romànic ADVITTARE no cessava bruscament més enllà dels nostres alts Pirineus. No sols es troba «*avezat*: accoutumé» en algun text oc. ant. (PDPF), sinó que (amb el tractament -rɪ- > Ø, propi del Comenge) hi havia «*abedà*: accoutumer» i «*desabedà*: priver» en el vell parlar de St. Gaudens (Dupleich).

Avesament o *aveament*. *Aveall*. *Avea*. El postverbal *avés* és específicament mall., i allí ja el registra el DFgra.: «*avós* [*avés* en la seva grafia]: ús, costum: *avezadura*», i amb curiós desplaçament semàntic en el plural: «*avesos*: trastos, provisions, *avios*; a. de casa: ajuar/a. de *cuyna*, el conjunt d'aram: *bateria de cocina*». Trasllat semàntic semblant al del cast. *avios* de *aviarse* 'disposar-se, enginyar-se' i al del fr. *engins*. En el sentit propi, *avés*, d'ençà que va registrar-lo, recomanant-lo com a «postverbal de *avesar*» el DFa., es van posar a dir-ho, i encara més a escriure-ho bastanta gent del Princ.

Desvesar. No registrat fins a Belv. Però era molt més antic: «Que-Is ne deurien *desvear* / de ayre tal», *Somni de Joan Joan*, v. 682. Formació negativa sense a- comparable a *desventurat/aventurat, desconsolat/aconsolar* etc.; la qual continua per l'Alt Aragó: *dezbebrá*, però és interessant de constatar que allà ha pres el sentit de 'desmamar, deslletar, l'infant': «*kwando se dezbebrán* les dan unas sopicas ---» Sallent de Gàllego (1966): o sigui el mateix que l'al. *entwöhnen* 'desacostumar' > 'desmamar'. Tanmateix també hi ha qui diu *desavesar*, sovint amb diferència de matís: «al cap d'algunes setmanes d'aquest trànsit, l'hereu es va aprimar, desganat, *desavesat*, sense impuls, afanos o menesters», AntCayrol (JPCerdà, *Cont.*, 64). *Desvès*. *Desavesament*.

Amb aquest sentit continua, però, pel vessant gascò: *dezbezà* «sevrer» (ALGc. iv, 1163) en els BPy., Landes i NO. del Gers.

Malavesar; *malavesat* «mal acostumat», Lab. 1840. A Val. *malvear*: «A ton marit, / si tu no-l venç, / en lo començ, / essent novici, / tost pendrà *vici* / --- / doncs, no-l *malvebes*, / mostra que-l prehes / mas de parença / ---», JRoig (*Spill*, 6235).

De *re-avear* deu venir *rebaiar* en el Flamicell 'rependre lentament la feina', 'assossegar' (Violant, *Misc. Fabra*, 298); probablement *r-aveiar* (amb la -i- que ja hem vist més amunt, a Sopeira i Montgai) passaria amb metàtesi de les vocals a *revaiair*.

Vituperar [Llull, Eiximenis], pres de *vitùp̄rare* id. (compost del radical de *vitium* i el de *parere* i *parare* 'fornir, proporcionar'): «Tostemps te guarda de *vituperar* negú en taula; mas si negun fa algun defalliment, corregeix-lo --- e cobre son defalliment al mills que pusques», Eiximenis (*Terç*, 19, cita de Nonell, *Est. Gram. d. L. Cat.*, 37); «saps bé que de les coses que naturalment vénen no deu ésser algú loat o *vituperat*, car no estan en franc arbitre», BMetge (*Somni* iv, 153.16); «--- per ço com só vell e hermità, me voleu *vituperar* en lo consell; e davant mon senyor lo rey: arreglau-vos en vostre parlar; si no, yo us posaré una brida en la boca que us faré parar a cada pas», JoMartorell [Ag. i, 43.13f.]; i el DAg. cita en el *Tirant* de Galba *vituperades per los enemics de la fe*. Ja en Llull: «lo veig axí nuu / per los fals judeus tant fort *vitoperar*», *Rims* i, 207; i *vituperi*: «escopiren los jueus a *vituperi* e desonor sua» (*Hores de Sta. Maria*, 244).

«*Vituperar*: detrahere; *vituperar* o envergonyir», Esteve (*LiEleg.*, t-4). Fins avui en general i vigorós ús literari: «Al qui governa encara li és bo que el *vituperin*: si és amb raó, per estimular l'esmena, si és sense raó, per enfortir-lo amb la reacció contra la injustícia», Coromines (1937, *Di. i Records* iii, 222).

Vituperi, ll. *vituperium* id., arrelà ja abans i majorment: «yamés aquesta esgleya no pot ésser porgada de *vituperi* tro açò sia punit» a. 1305 (Finke, *Acta Ar.* iii, 135, més cita a *VENDRE*); «aqueixa pell faria a tornar al pellicer, que massa penja --- aqueix sac faria a ligar, si no, poria caure—. E molts altres *vituperis* e escarns, qui porien ésser dits a ells sus dignament», BMetge (*Somni* iv, 153.8). «Si-l hom hagués, per leig fet, *vituperi*, / què fer' aquell cavaller sodomita / ---», Ausiàs (civ, 22a, més cita a *sodomita*). També en JnEsteve («v. o vergonya»). «En lo llim del *vituperi*, / lo Senyor te collirà, / qui perles de l'hemisferi / de l'aygua tèrbola fa», «humiltat de l'amarc *vituperi* / y un dolç refrigeri / de cada dolor», Verdagner (*Flors del Calvari*, O. C. Pop. xvi, 109, 37).

Vituperable [S. xv], *-blement*, Eiximenis (*Angels*, cita en el DAg.). *Vituperós*: «com fon mort lo Soldà per sos vassalls a mort *vituperosa*» (títol del cap. 93 del *Tirant*, Ag. i, 329) i altres del S. xv en el DAg.; «lançat *vituperosament*: abjectus, expulsus», JnEsteve (*Li. Eleg.*, k-1-a), i cita dels Eiximilis ed. Ag. en el DAg. *Vituperació* [DTo. 1647]; *vituperador* [id.].

De *vituperi* ha de ser deformació el bal. *jutipiri*, mall. (BDLC x, 173) i men. (Ferrer Ginart, *Rond. Men.*, 225, junt amb *pup-pup!*), eiv. «*xutiperis*: gestos» (PzCabr., que deu ser mala grafia per *jut-*): hi deu haver contaminació de la *j-* de *jocs, juguetes*, i potser en combinació amb algun fet més aviat fonètic com *Lloaxim/Joaquim, llessami/gessami*; potser metàtesi de *gituperi* amb palatalització de *vi-* orientada